

Mednyánszky László a műterében, 1910-es évek

48.

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852-1919)

Sebesültek, 1914

Olaj, vászon, 64,5x98 cm

Jelezve jobbra lent: Mednyánszky 1914

Hátoldalon: Sebesültek, Leltározta Pálmai József Bécs 1919

Kezdő ár: 7 500 000 Ft / 24 590 EUR

Becsérték: 12 000 000 – 18 000 000 Ft

Estimated value: 39 344 – 59 016 EUR

FELTEHETŐLEG KIÁLLÍTVA:

- A Császári és Királyi Sajtó hadiszállás kiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1916. január, katalógus: 449.
- A Császári és Királyi Sajtó hadiszállás kiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1916. február, katalógus: 449.

REPRODUKÁLVA:

- Művészet, 1915. 9. oldal

48

A *Művészet* 1915. januári számában egy átfogó tanulmánycsokrot közölt *Magyar festők a harctéren* címmel. A szám hat írást tartalmazott Mednyánszky László, Zádor István, Vadász Miklós, Vaszary János, Bató József, Herman Lipót harctéri alkotásainak egy-egy értő elemzésével. A tanulmányok apropóját a frontról első ízben hazatérő művészek „köszöntése”, és a magukkal hozott harctéren készült alkotások bemutatása jelentette. Bár az első budapesti Császári és Királyi Sajtó hadiszállás kiállítás csak 1916 januárjában nyílt meg a Nemzeti Szalonban, 1915-től egyre több hazai kiállításon bukkantak fel ezek a hadszíntereken készült, vagy az ottani vázlatok alapján született alkotások. Mednyánszky első háborús képeit is 1915-ben láthatta a hazai nagyközönség az Ernst Múzeum II. csoportkiállításán és az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat téli tárlatán.

A *Művészet* oldalain Mednyánszkyról természetesen a régi barát, Malonyay Dezső tollából olvashattak az érdeklődők. A szerző írásában részletesen elbeszélte a frontszolgálatra jelentkezés történetét, a festő lázas készülődését, az északi, majd pedig a déli frontról érkező levelek izgalmas részleteit, illetve az itthon hagyott, sokszor aggódó barátok fojtott várakozását. Az 1914 decemberében titokban hazatérő festő csak egy hét lázas munka után hallatott magáról. Levélben műtermébe invitálta Malonyay-t:

Trén az első Világháborúban, 1915

„Édes Buli! Nyolc nap óta dolgozom 7 1/2 reggeltől éjfélig, néha 2-ig éjjel. Nemsokára kész lesznek, naponta 5, 6, néha több készül. Gyere, nézd meg az egészet, nem találkozol senkivel. Nagy világos szoba, bútor nélkül, félóra alatt megnézünk mindent. Sok rajz nagyban van csinálva, egy méteres vászra. Az a reprodukcióra nézve a legjobb, mert akárhogy lesz kisebbítve, mégis nagyot mutat. Van több színes kép is. Néhány nap múlva, gondolom, elég is lesz együtt. Én egy kissé megrontottam magamat és alig merem a szobát elhagyni. Közösen megállapítjuk, hogy mit közlünk és mi marad esetleg későbbre. Azért nem jövök, mert legyen az este, reggel, nappal vagy éjjel, ez mindenesetre két-három illusztrációval kevesebb lenne, mert most igazán gőzerővel dolgozom, írd meg, mikor jössz!”

Malonyay azonnal felkereste a művészt, s ámulatba ejtették a műteremben látottak: *„És ebben a megnyugtató környezetben szebbnél szebb, mélységes részvétellel, hódító szeretettel, lélekbe markoló meghatottsággal, bölcs emberességgel, a legközvetlenebb poézissal teli képek: olajfestmények, pasztelek, akvarel-lek, tus- és ceruzarajzok szanaszét, ide-oda szerte támogatva, egymásfőlé állítva, a falra szögezve, mint ahogy kapualjban szokta kirakni batyujának tartalmát a vásárokon házaló képkereskedő. Elámultam, szólni is alig tudtam a csodálkozástól és a gyönyörűségtől!... Melyiket nézzem!?”*

Mednyánszky az északi és a déli fronton készült vázlatait készítette elő, illetve lázas munkában festette meg első háborús olajképeit a „háttországi” kiállítások számára. Malonyay a *Művészet* hasábjain megjelent cikkéhez reprodukciók gyanánt ugyancsak ebből az anyagból válogatott képeket. Így került az „egy méteres” *Menekülők* a folyóiratba s feltehetőleg egy évvel később a Nemzeti Szalonban megrendezett Császári és Királyi Sajtó hadiszállás kiállítására.

Max Slevogt: Pegasus im Kriegsdienst, 1915 körül, Landesmuseum Mainz - Max Slevogt-Galerie

Malonyayt megragadta e kép drámaisága. Cikkében hosszasan ecseteli - vélhetően a festőtől hallott történet nyomán - a galíciai menekülők nyomorúságos helyzetét: *„ ... Másnap pedig, ha a sereg indul, vonulnak ők is (t.i. a Menekülők K.G.) a sereg nyomán, beékelve valamely hadtest uszályába. Jaj azoknak, akik kizökkennek a sorból: leszorulnak az útról, s ott maradhatnak hetekig, tengelyig sárban, valamelyik feltúrt út-széli kátyúban, az útra vissza többé nem térhetnek, letaposnák őket, mert a trén meg nem áll, az a székértábor áradatosan sodor tovább.”*

Az 1916-os Császári és Királyi Sajtó hadiszállás kiállításán tíznél is több magyar, valamint több tucat monarchiabeli művész fronton készült alkotása szerepelt. Mednyánszky 21 olaj- és vízfestménnyel képviseltette magát. Valószínűleg ezen a tárlaton vásárolta meg a *Menekülőket* az a család, amely egészen napjainkig birtokolta a képet. A festmény tehát nem „véletlen”, hanem személyes kötődés kapcsán került a családhoz. Történetét a kép utolsó birtokosa fel is dolgozta.

Ezt az alapos és mélyreható tanulmányt terjedelme miatt sajnos nem áll itt módunkban közölni. Csak arra van lehetőségünk, hogy belőle egy, a kép történetéhez kapcsolódó részletet kiemeljünk. A festmény első tulajdonosa egy megyei főorvos volt, aki egy beteglátogatás alkalmával találkozott össze a vidéken barangoló festővel. Az orvos már hallott a művészről, és invitálására Mednyánszky látogatást tett az orvos házában. *„ ... állítólag arról beszélgettek, hogyan lehetne a megfoghatatlant nem is annyira megragadni és megrögzíteni, hanem a megfoghatatlan megfoghatatlanságát érzékeltetni festői eszközökkel. Megfesteni a látás találkozását a láthatatlannal. ... a festő és orvos beszélgetésén résztvevő rokon, vidéki patikus, később többször felutazik a fővárosba, végül megvásárolja a képet. Pontosabban egy képet, melyet a beszélgetés során érintett probléma megoldásának vélt.”*

Kaszás Gábor

